

Aighneacht

maidir le

hlarratas Pleanála Noel Regan i mBaile na hAbhann
Theas

Uimhir Pleanála: PL07.314986 (22964)

An Bord Pleanála

Samhain 2022

Ainm: Caoimhín Ó Cadhla

Seoladh: Conradh na Gaeilge, 6 Sráid Fhearchair, Baile Átha Cliath 2, D02 VH98

INTREOIR

Cuireann Conradh na Gaeilge fáilte roimh an deis seo aighneacht a chur isteach maidir le Cead Pleanála *Noel Regan* d'fhorbairt tithíochta i mBaile na hAbhann faoin *Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000*.

Tá ról ríthábhachtach ag an mBord Pleanála i dtaobh cur chun cinn na Gaeilge, go háirithe le limistéir Ghaeltachta faoina chúram. Is gá don Bhord Pleanála cosaint, forbairt agus fás na teanga a bheith san áireamh acu le freastal ar phobal na Gaeilge i nGaeltacht na Gaillimhe.

POBAL NA GAELIGE I GCOIS FHARRAIGE

Tá Baile na hAbhann Theas lonnaithe i Limistéar Pleanála Teanga Chois Fharráige. De réir an daonáirimh 2016 tá daonra de 6,669 i Limistéar Pleanála Teanga Chois Fharráige. As an daonra atá i gCois Fharráige, tá 5,353 in ann Gaeilge a labhairt, nó 83% den daonra (daoine thar 3 bhliana d'aois). Tá an figiúr seo i bhfad níos airde ná an meán náisiúnta, 39.8%. Tá 3,104 cainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais i gCois Fharráige (cainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais amháin agus cainteoirí laethúla taobh istigh agus taobh amuigh den chóras oideachais san áireamh) nó 48% de dhaonra an cheantair. Mar sin feictear gur mionlach iad cainteoirí Gaeilge laethúla Chois Fharráige

<https://visual.cso.ie/?body=entity/ima/cop/2016&boundary=C03851V04601&guid=3751E648-A867-496A-B7FB-BCA4A067FA78&theme=2>.

AN TACHT UM PLEANÁIL AGUS FORBAIRT, 2000

In Alt 10 – (2) (m) den *Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000* deirtear gur gá: ‘oidhreacht teanga agus chultúrtha na Gaeltachta a chosaint, lena n-áirítear an Ghaeilge a chur chun cinn mar theanga an phobail, i gcás ina mbeidh limistéar Gaeltachta i limistéar an phlean forbartha.’

<https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/act/2000/30/gle/enacted/a3000i.pdf>

Mar sin tá dualgas reachtúil ag an mBord Pleanála an teanga a chaomhnú sa Ghaeltacht. Tá gá mar sin anailís sochtheangeolaíochta a dhéanamh ar aon fhorbairt nua a dhéantar sa Ghaeltacht chun measúnú a dhéanamh ar thionchar na forbartha sin ar an stad sochtheangeolaíochta sa cheantar.

SCÉIM TEANGA COMHAIRLE CONTAE NA GAILLIMHE 2019 - 2022

I Scéim Teanga Comhairle Contae na Gaillimhe 2019 – 2022 tá forálacha ábhartha a bhaineann leis an nasc idir an teanga agus forbairt sa cheantar:

2.2 Príomhghníomhaíochtaí an Údaráis Áitiúil - Is é aidhm na Rannóige Pleanála tacú le forbairt laistigh den chontae agus í a chur chun cinn ionas go mbeidh a gcuid custaiméirí ábalta cónaí i bpobail bhríomhara ina mbíonn meas ar éagsúlacht cultúir agus ina spreagtar í, ina mbeidh gach duine in ann a bheith páirteach i saol eacnamaíochta, sóisialta agus cultúir agus ina mbeidh teacht ag daoine ar leibhéal inghlactha seirbhísí agus infreastruchtúir. Ar an Aonad seo freisin atá an fhreagracht oidhreacht chultúrtha agus teanga na Gaeltachta a chosaint tríd an bpróiseas pleanála. ‘

2.5 Measúnú ar sheirbhísí reatha trí Ghaeilge - Tá na seirbhísí sainiúla seo a leanas ar fáil go hiomlán trí Ghaeilge agus tá siad ar fáil trí Bhéarla má bhíonn siad ag teastáil/á lorg. Idirchaidreamh Tithíochta I gConamara.’

Beart 3.14 An Ghaeltacht

- Éascóidh agus spreagfaidh an Chomhairle aon bhaile/sráidbhaile/pobal laistigh nó lasmuigh den Ghaeltacht ar mhian leo comharthaí a bheith i nGaeilge amháin ina gceantar.

- Is i nGaeilge amháin a bheidh aon chomharthaíocht a éilíonn cead ón gComhairle lena chur suas sa Ghaeltacht.
- Beidh coinníollacha ag gabháil le haon chead pleanála a dheonaíonn an Chomhairle i gceantair Ghaeltachta gur i nGaeilge amháin a bheidh an chomharthaíocht bhuan ar fad, taobh amuigh agus taobh istigh, ar fhorbairtí den sórt sin, lena n-áirítear le linn na céime tógála agus caithfidh litriú/cruinneas an téacs a bheith ceadaithe ag an gComhairle nó ag saineolaí teanga cuí.
- Bainfidh an Chomhairle úsáid as An tOrdú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta) 2004 chun críocha oifigiúla agus úsáidfear é mar réamhshocrú i ngach bunachar sonraí agus comhfhreagras de chuid na Comhairle’.

Is gá na gnímh seo a dhéanamh maidir leis an iarratas pleanála seo.

<https://www.coimisineir.ie/userfiles/files/AnTriuSc%C3%A9imGaeilge.pdf>

PLEAN TEANGA CHOIS FHARRAIGE 2017 - 2023

Tagann Pleananna Teanga ar bhonn reachtúil ó *Acht na Gaeltachta 2012*. Is faoin Aire Gaeltachta a cheadaítear na Pleananna Teanga.

I bPlean Teanga Chois Fharráige tá na forálacha ábhartha seo a leanas ann:

11.9.1. Ginearálta

Gné amháin den phleanáil teanga sa nGaeltacht is ea an phleanáil fhisiciúil. Faoi Chomhairle Chontae na Gaillimhe (CoConaG) atá sé polasaí a shocrú agus a chur i bhfeidhm maidir leis an bpleanáil fhisiciúil i gceantar Chois Fharráige. Chuige sin tá Plean Ceantair Áitiúil na Gaeltachta (PCÁG), a tháinig i bhfeidhm sa mbliain 2008, á úsáid ag CoConaG mar threoir don chaoi a ndéileáiltear le pleanáil fhisiciúil i gceantar Chois Fharráige. Aithnítear i bPCÁG go bhfuil dualgas ar an údarás pleanála faoin Acht Pleanála & Forbartha 2000 ‘oidhreacht teanga agus cultúir na Gaeltachta a chosaint, ar a n-áirítear cur chun cinn na Gaeilge mar theanga an phobail’. Aithnítear chomh maith go bhfuil sé mar aidhm ag CoConaG ‘cosaint a thabhairt do stádas an Spidéil mar Shráidbhaile Gaeltachta agus cur i gcoinne aon fhorbairt a dhéanfadh díobháil do theanga ná do chultúr an phobail’. Tá ceantar Chois Fharráige taobh istigh den limistéar pleanála ar a dtugtar ‘Ceantair atá taobh istigh de Theorainn Staidéir Iompair agus Phleanála na Gaillimhe, (GTPS)’ agus dá réir sin tá Cuid (a) den Cháilíocht Chónaitheach Gaeltachta á fheidhmiú i gcás forbairtí chónaitheacha ina bhfuil 2 theach nó níos mó iontu, cáilíocht chónaitheach a chiallaíonn go bhfuil Clásal Feidhme Teanga ar feadh 15 bliana curtha mar choinníoll ar 80% (slánaithe suas) ar a laghad de na haonaid chónaithe in aon scéim tithíochta.’

11.9.3. Cleachtas an Údarás Pleanála

Bhuail ionadaithe de chuid FCPT le hOifigigh de chuid na Rannóige Pleanála i mí Lúnasa 2016 le cúrsaí pleanála i LPT Chois Fharráige a phlé agus le fáil amach faoin gcleachtas reatha i dtaobh chosaint na Gaeilge ar fhorbairtí a d’fhéadfadh díobháil a dhéanamh don Ghaeilge mar theanga pobail i bhfianaise na bpolasaithe atá sonraithe i bPlean Forbartha Chontae na Gaillimhe 2015-2021 agus i bPlean Ceantair Áitiúil na Gaeltachta 2008-2018. Soiléiríodh ag an gcrúinniú go gcaitear ar bhealach difriúil le hiarratais phleanála, ag brath ar an iarratas le teach aonair a thógáil nó ar iarratas ar dhá theach nó níos mó atá ann. Míníodh go bhfuil sé mar pholasaí, de réir na bpleananna forbartha (Contae agus Gaeltachta), a bheith báil do mhuintir na háite agus do dhaoine le Gaeilge (as áit ar bith) ar mhian leo teach a thógáil sa nGaeltacht. Níl sé soiléir, áfach, cén chaoi a ndéantar an polasaí sin a fheidhmiú, gan aon mhír faoi leith a bheith ar an bhFoirm Iarratas Pleanála do theach aonair, a d’fhiosródh cumas Gaeilge an iarratasóra. Líontar foirmeacha faoi láthair i nGaeilge ach ní ionann sin is a rá go bhfuil Gaeilge ag an iarratasóir. Soiléiríodh ag an gcrúinniú chomh maith nach bhfuil aon ról ag an

gcóras pleanála i ndíol ná i gceannach tithe athláimhe. Tá sé tugtha le fios ag na hoifigh sinsearacha atá freagrach as polasaithe pleanála CoConaG a chur i bhfeidhm, go dtugtar cead pleanála sa Spidéal do thithe aonair ar thailte sa gceantar atá ainmnithe mar Thailte Cónaitheacha gan chúinsí teanga a chur san áireamh.’

11.9.8. An Phleanáil Fhisiciúil – Bearta

5. Forbairtí a dhéanann dochar don Ghaeilge mar theanga an phobail a stopadh.

6. Athrú a chur ar an gcleachtas atá ag an Údarás Pleanála gan cheist a chur ná eolas a iarraidh ar an bhfoirm iarratais faoi chúlra ná cumas Gaeilge na niarratasóirí.

7. An Fhoirm Iarratais ar chead pleanála a leasú le go gcuimsítear ceist faoi chumas Gaeilge an iarratasóra.

8. Caighdeán aitheanta i labhairt na Gaeilge a úsáid chun tástáil faoin gClásál Feidhme Teanga a dhéanamh.’

Is gá an Plean Teanga agus ról an Chomhairle i leith an Phlean Teanga a thógáil san áireamh agus an t-iarratas pleanála seo a mheas.

<https://udaras.ie/assets/uploads/2020/05/Plean-Teanga-Chois-Fharraige-cri%CC%81och-1.pdf>

PLEAN FORBARTHA CONTAE NA GAILLIMHE 2022 - 2028

I bPlean Forbartha Contae na Gaillimhe 2022 – 2028, is iad seo a leanas na hailt ábhartha don iarratas seo:

13.1 Réamhrá

Aithníonn an Comhairle an tábhacht a bhaineann le Gaeltacht na Gaillimhe, go háirithe maidir leis an nGaeltacht is mó agus is mó daonra sa tír, atá sa chontae seo. Is oidhreacht uathúil luachmhar iad teanga agus cultúr na Gaeltachta, agus is aidhm náisiúnta iad a chaomhnú agus a chosaint. Tá an aidhm seo cuimsithe san Acht Pleanála agus Forbartha, 2000 (de réir leasaithe).

13.2 Aidhmeanna Straitéiseacha

Oibreoidh Comhairle Contae na Gaillimhe leis na gníomhaireachtaí agus comhlachtaí an stáit cuí chun Gaeltacht na Gaillimhe agus na nOileán a chosaint agus a fheabhsú leis na aidhmeanna straitéiseacha a leanas:

- Tacú le cur i bhfeidhm pleannanna teanga i Limistéir Pleanála Teanga na Gaeltachta, Bailte Seirbhíse Gaeltachta
- Cloí le aidhmeanna an Rialtais, “Straitéis 20 bliana don Ghaeilge 2010 - 2030” lena n-áirítear caomhnú agus cur chun cinn na Gaeilge sa Ghaeltacht, caomhnú agus cosaint a thabhairt d’oidhreacht, cultúr agus saibhreas an teanga chomh maith le ról na Gaeilge a neartú sa bhaile, láthair oibre agus pobail
- Braistint phobail láidir, bród sibhialta, féiniúlacht áitiúil agus ionchuimsitheacht shóisialta, agus stádas na Gaeilge is a cúnamh d’oidhreacht na Gaeltachta a chosaint sa cheantar’

13.5 An Ghaeltacht

Tá ceann de na Gaeltachtaí is mó agus is mó daonra na tíre sa Chontae, ag dul thar limistéar suntasach Chontae na Gaillimhe, de réir mionsonraithe sa réamhrá thuas. Comhdhéanann an Ghaeltacht go leor pobail difriúla agus aithníonn an Comhairle go bhfuil an Ghaeilge níos láidre i bpobail áirithe. Aithníonn an Comhairle gur teanga beo í an Ghaeilge agus aithníonn sé freisin an tábhacht a bhaineann le caomhnú an teanga agus timpeallacht a chruthú ina féidir leis an teanga fás leis na pobail sin.

13.6 An Ghaeltacht a Chaomhnú agus a Chur chun Cinn sa Phróiseas Pleanála

Tá an Comhairle eolach go bhfuil an Ghaeltacht is mó daonra agus is mó na tíre ag an gcontae, a bhfuil tábhacht iontach mór léi agus breathnóireacht chúramach ag teastáil le cinntiú go ndéantar í a chaomhnú agus a chur chun cinn araon le gach deis chun fás agus beocht na Gaeltachta a chinntiú go fadtéarmach. **Déanfaidh an Comhairle tacaíocht a lorg don Ghaeltacht, le breathnóireacht ar fhorbairt chuí laistigh ceantair na Gaeltachta. Ní cheadófar aon thairiscintí forbartha, a mbeadh droch-thionchar acu i dtuairim an Údaráis Pleanála ar an nGaeilge agus sa Ghaeltacht. Ceaptar go gcabhróidh an cur chuige seo dul i ngleic leis an laghdú ar dhaonra i gceantair áirithe den Ghaeltacht agus go gcinnteoidh sé freisin comhdhlúthú agus neartú na Gaeilge sa Ghaeltacht.** Cabhróidh na Ceantair Gaeltachta liostaithe thuas le Limistéir Pleanála Teanga de réir luaite sa Straitéis 20-Bhliana don Ghaeilge 2010-2030 agus comhaontaithe ag gníomhaireachtaí reachtúla.

Aidhmeanna Polasaithe na Gaeltachta

GA1 Oidhreacht Theangeolaíoch agus Chultúrtha na Gaeltachta

Beidh sé mar aidhm pholasaithe an Chomhairle oidhreacht theanga agus cultúrtha na Gaeltachta a chur chun cinn, a fheabhsú agus a chosaint chun gur féidir an Ghaeilge a chur chun cinn mar theanga pobail.

GA 3 Tacaíocht do Ghníomhaireachtaí Forbartha Reachtúla

Tacaíocht do gach gníomhaireacht forbartha reachtúil, go háirithe Údarás na Gaeltachta, chun forbairt inbhuanaithe a bhaint amach i nGaeltacht na Gaillimhe, ag cosaint agus ag cur chun cinn na Gaeilge mar an chéad teanga pobail sa cheantar.

GA 4 Clásal Feidhme Teanga

(a) Cuirfear Clásal Feidhme i bhfeidhm ar chuid de na aonaid cónaithe i bhforbairtí dhá nó níos mó aonaid i gCeantar D Cois Fharrage. Cur chun cinn do thithe ina mbeidh clásal feidhme teanga ar íosmhéid 80% nó ar chionroinn na ndaoine ag úsáid na Gaeilge ar bhonn laethúil, i gcomhréir leis an nDaonáireamh is déanaí foilsithe, pé acu is mó. Beidh Feidhm Insealbhaithe Teanga 15 bliana i bhfeidhm maidir le forbairtí ceadaithe sa chatagóir seo.

(b) Cuirfear Clásal Feidhme Teanga i bhfeidhm ar chuid de na aonaid cónaithe i bhforbairtí dhá nó níos mó aonaid i gCeantair Gaeltachta eile seachas Ceantar D Cois Fharrage. Nuair a céatadán na dteaghlaigh ina mbeidh clásal feidhme teanga ar íosmhéid 20% nó do chionroinn na ndaoine a úsáideann an Ghaeilge ar bhonn laethúil, i gcomhréir leis an nDaonáireamh is déanaí foilsithe, Pé acu is mó. Feidhm Insealbhaithe Teanga ar feadh 15 bliana.

GA 5 Ráitis um Thionchair Theangeolaíochta

Ceanglóidh Comhairle Chontae na Gaillimhe go gcuirfear isteach Ráiteas um Thionchair Theangeolaíochta le haghaidh togra tithíochta do dhá theach nó níos mó sa Ghaeltacht chun an Ghaeilge agus oidhreacht chultúrtha Ghaeltacht na Gaillimhe a chosaint agus a neartú. Beidh feidhm ag Clásal Insealbhaithe Teanga 15 bliana ar fad maidir le forbairt cheadaithe do dhá aonad nó níos mó.

GA 7 Tithíocht Tuaithe sa Ghaeltacht

Ní mór do gach tairiscintí tithíochta tuaithe sa Ghaeltacht cloí le Caibidil 4 Saol Tuaithe agus Forbairt.

Caithfidh an Chomhairle an Plean Forbartha Contae na Gaillimhe 2022 - 2028 a chur i bhfeidhm agus níl an fhorbairt ag teacht leis an bplean seo.

<https://www.galway.ie/ga/seirbhisi/pleanail/07/cdp28/>

MOLTAÍ I DTAOBH CEAD PLEANÁLA

1. Teastaíonn riachtanas sna rialacháin phleanála go mbeadh gá le measúnacht tionchar teanga neamhspleách i gcás gach tí bheartaithe agus gach saghas forbartha beartaithe eile i gceantar Gaeltachta agus gur gá gur duine atá cáilithe go cuí a chuirfeadh le chéile í (.i. duine le cúlra nó cáilíocht sa phleanáil teanga nó sa tsochtheangeolaíocht) agus go gcruthódh an mheasúnacht sin go rachadh an fhorbairt sin chun socair na Gaeilge go háitiúil.
2. Teastaíonn srian ar theach a dhíol ar aghaidh ach le cainteoir Gaeilge, srian a sheasfadh ar feadh 15 bliain ar a laghad agus a choisfeadh an teach a ligean go fad téarmach (níos faide ná 3 mhí in aon bhliain amháin) ach amháin le cainteoirí Gaeilge.
3. Maidir le hinniúlacht sa teanga agus measúnacht tionchar teanga á déanamh, molaimid gur gá inniúlacht B2 nó níos airde sa Ghaeilge labhartha ar an bhFráma Tagartha Comónta Eorpach do Theangacha (Comhairle na hEorpa, 2001) mar chaighdeán inghlactha. Is éard is brí leis an gcaighdeán sin:-
4. Maidir le heastáit tithíochta, is beag slí go bhféadfadh a leithéid cur le labhairt na Gaeilge sna ceantair Ghaeltachta A & B. Go deimhin, is dochar agus dochar as cuimse a dhéanadh a leithéid. Molaimid nach gceadófaí eastát tithíochta sa cheantar Gaeltachta A & B agus gur cheart é sin a dhéanamh soiléir i gcriosú (zónáil) na gceantar sin.
5. Ní mholaimid go gcuirfeadh coinníollacha teanga isteach ar dhaoine agus maidir le tithe sa toghroinn ar aisti ó dhúchas iad.
6. Molaimid go gcaithfí le daoine a thugann an fhianaise chúig go bhfuil inniúlacht ag leibhéal B2 nó níos airde sa Ghaeilge labhartha acu amhlaidh is go raibh riachtanas áitiúil tithíochta acu gan a thuilleadh riachtanais a chomhlíonadh.
7. Tá limistéir ar imeall na Gaeltachta nach bhfuil an Ghaeilge in úsáid iontu mórán agus nach raibh nuair a bronnadh stádas Gaeltachta orthu. Mura bhfuil fonn ar an bpobal na ceantair imeallacha seo a bheith san áireamh mar limistéir Ghaeltachta agus a bheith faoi réim na mbeartas thuas, ní chuirfimid ina aghaidh sin.
8. Go gcuirfeadh cosc ar ró-fhorbairt tithe saoire chun a chinntiú nach mbeadh níos mó ná 10% de thithe a thógfar ina thithe saoire.

CEISTEANNA FAOIN IARRATAS PLEANÁLA

- Luaitear san iarratas gur TOBIN Consulting Engineers Limited a rinne an Ráiteas Tionchar Teanga. Ní léir gur saineolaí cáilithe sa tsochtheangeolaíocht a rinne an Ráiteas Tionchar Teanga don chomhlacht.
- Is gá a chinntiú go bhfuil an Ráiteas Tionchar Teanga cruinn. Phléigh cás cúirte Comharchumann Ráth Chairn Teoranta V An Bord Pleanála le heaspa cruinnis sa Ráiteas Tionchar Teanga. B'é an t-easpa seo ba chúis le cinneadh an Bhreithimh cinneadh an Bhoird Phleanála a dhiúltú. <https://www.casemine.com/judgement/uk/618ec0c8b50db9a0d4cba1f8>

CONCLÚID

Luaitear i bPlean Forbartha Contae na Gaillimhe 2022 – 2028 go “[g]Cuirfeadh Clásal Feidhme i bhfeidhm ar chuid de na aonaid cónaithe i bhforbairtí dhá nó níos mó aonaid i gCeantar D Cois Fharraige. Cur chun cinn do thithe ina mbeidh clásal feidhme teanga **ar íosmhéid 80%** nó ar chionroinn na ndaoine ag úsáid na Gaeilge ar bhonn laethúil, i gcomhréir leis an nDaonáireamh is déanaí foilsithe, pé acu is mó.’

Ní luaitear sa Ráiteas Tionchair Teanga a rinneadh don iarratas seo cén céatadán de na tithe a bheadh curtha in áirithe do chainteoirí Gaeilge laethúla. Ar an mbonn seo, molann Conradh na Gaeilge diúltú don iarratas pleanála seo.

<http://gccapps.galwaycoco.ie/ViewExternalDocuments/ViewPDF.aspx?RefNo=22964&ViewFind=true&ref=2399639>

